

XORIJIY TAJRIBALAR ASOSIDA MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTI TARBIYACHILARINING KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH

G'afforova Xurriyat Yangiboyevna

Termiz davlat pedagogika instituti Maktabgacha
ta'lim nazariyasi kafedrası o'qituvchisi
xurriyatg'afforova@gmail.com

Abdujalilova Moxira

Maktabgacha ta'lim yo'nalishi
2-kurs talabasi

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining xorijiy tajribalardan foydalanib faoliyatlarini olib borish haqida va xorijiy davlatlarda maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatini qanday olib borish kerakligini bilishimiz mumkin.

Kalit so'zlar: xorijiy tajribalar, psixologik jihatlar, davlat, jamiyat, taraqqiyot, xamjihatlik, jamoa, yashash hislari, intizomli.

АННОТАЦИЯ

В данной статье мы можем узнать, как использовать опыт воспитателей дошкольных учреждений в зарубежных странах, как вести деятельность дошкольных организаций в зарубежных странах.

Ключевые слова: зарубежный опыт, психологические аспекты, государство, общество, развитие, солидарность, общность, смысл жизни, дисциплина.

ABSTRACT

In this article, we can learn how to use the experience of preschool teachers in foreign countries, how to conduct activities of preschool organizations in foreign countries.

Keywords: foreign experience, psychological aspects, state, society, development, solidarity, community, meaning of life, discipline.

Davlatimiz rahbari Sh.M.Mirziyoyev tomonidan 2017 yil 16 avgust kuni bo‘lib o‘tgan yig‘ilishda maktabgacha ta‘lim tizimini tarkibiy jihatdan tubdan isloh qilish, mazkur muassasalarga bolalarni to‘la qamrab olish bo‘yicha muhim vazifalar berilgan edi. Maktabgacha ta‘lim va tarbiya tizimini isloh qilishni prezidentimiz Sh.M.Mirziyoyev —Yangi O‘zbekiston strategiyasi kitobida —inson kapitali tushunchasi bilan bog‘laydi. Ya‘ni —...rivojlangan mamlakatlarda ta‘limning to‘liq sikliga investitsiya kiritishga, ya‘ni, bola 3 yoshdan 22 yoshgacha bo‘lgan davrda uning tarbiyasiga sarmoya sarflashga katta e‘tibor beriladi. Chunki ana shu sarmoya jamiyatga 15-17 barobar miqdorda foyda keltiradi. Bizda esa bu ko‘rsatkich atigi 4 barobarni tashkil etadi. Binobarin, inson kapitaliga e‘tiborni kuchaytirishimiz, buning uchun barcha imkoniyatlarni safarbar etishimiz shart-deb, yozadi davlatimiz rahbari. Demak, maktabgacha ta‘lim tizimini rivojlantirishda prezidentimiz asarlari va ma‘ruzalari hamda Farmonlari va Qarorlarida belgilangan vazifalar metodologik asos sifatida xizmat qiladi. Maktabgacha ta‘lim va tarbiya tizimida xorijiy davlatlarning ilg‘or tajribalarini o‘rganish yuzasidan alohida adabiyotlar, tadqiqot ishlari juda kam, bu boradagi manbalarning faqatgina elektron resurslari mavjud bo‘lib, ularni ham internetning turli veb saytlaridan topib, tarjima qilib o‘rganish mumkin. Masalan, bu mavzuda B.E.Parmonov, I.G‘.Mamajonov, R.Mamatovlar, , M.X.Qilichovalar ilmiy izlanishlar olib borgan. B.E.Parmonov —Maktabgacha ta‘lim tashkilotida bolalarni tarbiyalashda xorijiy tajribalarning psixologik jihatlaril maqolasida xorijiy davlatlarning ilg‘or tajribalarini yoritgan.¹ Jumladan, Buyuk Britaniya, Rossiya federatsiyasi, Yaponiya, Germaniya kabi davlatlarining ilg‘or tajribalarini tahliliy o‘rganangan. I.G‘ Mamajonov, R.Mamatovlar esa —Germaniya davlati ta‘lim tizimini o‘rganishda qisman maktabgacha ta‘lim tizimiga oid ma‘lumotlarni kiritib o‘tgan. Janubiy Koreyada bolalar bog‘chasi umumta‘lim turiga kirmaydi.

Ota-onalar farzandlarini xususiy maktabgacha ta‘lim tashkilotlarga beradilar. Bu tashkilotlarda faoliyatlar koreys tilida, ingliz til da, ba‘zilarida faqat ingliz tilida olib boriladi. Bolalar bog‘chasiga 3 yosh dan 5 yoshgacha qabul qilinadi. Bolalar bog‘chasining asosiy vazifasi oilalarni har tomonlama rivojlanishi uchun sharoit yaratishdan iborat. Bog‘chalarda asosan musiqa, rasm, hisoblash darslari o‘tiladi. Koreysbog‘chalarida bolalarda mustaqillikni shakllantirishga katta e‘tibor beriladi.

Bolalar yoshi orasidagi farq 3 yilgacha bo‘lishi mumkin.

¹ Qilichova M.X. Maktabgacha ta‘lim va tarbiya sohasida amalga oshirilgan islohotlarning mazmun-mohiyati. / —Ta‘lim tizimida fan, innovatsiya va raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish istiqbollari mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari. Jizzax. 325-bet. (2021)

Maktabgacha ta'lim tashkiloti ma'muriyatining vazifalaridan biri qulay axloqiy psixologik iqlim, ijodiy o'zaro hamkorlik va hamkorlik muhitini yaratishdir. Tarbiyachilarning ijodiy mehnat jamoasi bolalar bilan yuqori darajadagi o'quv ishlarini, ijodiy shaxsni shakllantirishni ta'minlashga qodir. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, tarbiyachining ijodiy qobiliyatini rivojlantirishda asosiy rolning uning kasbiy faoliyati va o'zini takomillashtirish istagi egallaydi. Qobiliyatlarning rivojlanishi har bir tarbiyachichi egallashi kerak bo'lgan pedagogik mahorat va qobiliyatlarga bevosita bog'liqdir. Ma'lumki, aslida pedagogik faoliyat tabiatan ijodiy xususiyatga ega. Tarbiyachi faoliyatida kasbiy mahorat va ijodkorlik o'rtasidagi bog'liqlik qanday? Ehtimol, bu tushunchalar umuman sinonimdir? Ijodkorlik odatda jarayon sifatida tavsiflanadi, uning natijasi yangi moddiy yoki ma'naviy qadriyatlarni yaratishdir. Yangilik mezoni ob'ektiv tarkibga (ma'lum bir bilim sohasi uchun yangi) va sub'ektivlikga (shaxs uchun yangi - faoliyat sub'ektiga) ega bo'lishi mumkin. Agar fikrlash jarayonida ijod ustunlik qilsa, u holda u o'zini tasavvur sifatida namoyon qiladi (K.K.Platonov). Tarbiyachining kasbiy mahorati ijodkorlik bilan chambarchas bog'liqdir. Biroq, bu tushunchalar sinonim emas: kasbiy vakolatli harakatlar tarbiyachining ining ijodkorligi natijasi bo'lishi shart emas. O'qitishda ijodkorlik ko'pincha barcha kasalliklarga qarshi davo sifatida, reproduktiv (reproduktiv) faoliyat uchun joy qoldirmaydigan dominant sifatida qaraladi. Yaponiyadagi birinchi bolalar bog'chasi amerikalik ayollar rahbarligida 1871 yilda Yokogamada, birinchi yapon bolalar bog'chasi 1894 yilda Tokioda tashkil etilgan, ammo bolani onadan bunday erta ajratish g'oyasi mashhur bo'lmagan. Maktabgacha ta'lim tashkiloti quyidagi vazifalarni hal qilishi kerak: bolaga kattalar va bolalar bilan yaxshi munosabatda bo'lishga yordam berish, tabiatni hurmat qilish, sog'lom turmush tarzini o'zlashtirish, ijtimoiy xulq-atvor ko'nikmalarini egallash. Davlat maktabgacha ta'lim ijobiy baholanadi: u boshqa bolalar bilan hamkorlik qilishga qodir, buzilmagan bolani tarbiyalashga yordam beradi.

Reproduktiv faoliyat, qoida tariqasida, faqat tan olinadi istalmagan, ammo ijodkorlikka o'tish. Pedagogik faoliyatda reproduktivlikning ko'p darajali tuzilishga ega ekanligi haqiqatan ham kam baholanadi: bilimlarni noaniq qayta aytib berishdan tortib, ko'plab tashqi omillarni hisobga olgan holda materialni moslashtirish qobiliyatigacha. Reproductivlik - bu o'zgaruvchan sharoitlarda o'zlarining pedagogik faoliyatini tiklash qobiliyatini va anglatadi. Pedagogik ishning ustasi - bu psixologik-pedagogik va dolzarb mavzudagi yuqori malakali mutaxassis bo'lib, u kasbiy bilim, ko'nikma va malakalarni yuqori darajada qayta ishlab chiqarishga qodir shaxsdir. Tarbiyachining kasbiy mahorat darajasi uning malakasiga (pedagogik, ijtimoiy-psixologik, differentsial-psixologik), shuningdek, kasbiy va pedagogik fikrlashning rivojlanish darajasiga bog'liq. Pedagogik ijodkorlik yuqori kasbiy va

pedagogik kompetensiyaga asoslangan bo'lsa samarali bo'ladi.¹ Afsuski, ko'p hollarda bu kompetensiya mavjud emas, bu didaktogen omillarga olib keladi. Haqiqiy pedagogik ijodkorlik yangilikning sub'ektiv emas, ob'ektiv mezoniga, ijodiy faoliyat natijalariga mos keladi. Bunga hattoki tarixning ham o'zi guvohdir. Masalan, yaponlardagi bolalar bog'chalarida ta'lim dasturlari ham inobatga olingan, yozish va o'qishdan tashqari bolalarga qo'shiq aytish o'rgatiladi, sport musobaqalari o'tkazilib, muntazam sayrlarga chiqib turiladi. Ammo bular bilan bir qatorda bu tadbirlarni o'tkazilishidan maqsad - bolada xamjihatlik, jamoada yashash hislarini rivojlantirishdan iborat. Ijodiy salohiyatni rivojlantirish masalasi inson psixologiyasi bilan chambarchas bog'liq jarayon sanaladi. Shuning uchun ham tarbiyachilar va pedagog hodimlar maktabgacha yoshdagi bolalar hayotida katta ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI: (REFERENCES)

1. Yusupova Maktabgacha tarbiya pedagogikasi T: O'qituvchi 1993
2. Xasanboyeva O.U. Maktabgacha ta'lim pedagogikasi T:ILm ziyo 2006
3. ST Xabilova, M Nazarova "MENTAL EDUCATION OF PRESCHOOL CHILDREN" Innovative research in modern education 97-99 2023.5.17
<http://aidlix.com/index.php/ca/article/view/651>
4. S Xabilova "EDUCATION OF FUTURE PRESCHOOL TEACHERS IN A MODERN SPIRIT" International Bulletin of Medical Sciences and Clinical Research 3(4) 132-135 2023.4.26
<http://www.researchcitations.com/index.php/ibmscr/article/view/1234>
5. Xabilova, S. (2023). THE PECULIARITY OF FORMING THE PSYCHOLOGICAL-PEDAGOGICAL COMPETENCE OF EDUCATORS. Educational Research in Universal Sciences, 2(6), 202–204. Retrieved from <http://erus.uz/index.php/er/article/view/3373>
6. X Nuritdinova "maktabgacha tayyorlov yoshdagi bolalarni maktab ta'limiga tayyorlashning pedagogik va psixologik asoslari" евразийский журнал академических исследований 2022/3/17 <https://in-academy.uz/index.php/ejar/article/view/1492>
7. x nuritdinova "shaxsning kommunikativ kompetentligini shakllantirishning amaliy vazifalari" zamonaviy dunyoda pedagogika va psixologiya: nazariy va amaliy izlanishlar 2022/12/15 <https://zenodo.org/record/7445514>

¹ F.Qodirova, SH.Toshpo'latova, M.A'zamova. "Maktabgacha pedagogika".-T., "Ma'naviyat". 2013

8. Development of creativity of students of higher educational institutions pedagogical justification M Kuvvatova, F Kholmuminova International Conference On Higher Education Teaching 1 (3), 110-11
9. to develop the creativity of students of higher education importance qm hikmatullayevna ta'lim va rivojlanish tahlili onlayn ilmiy jurnali 2 (12), 262-264
10. requirements for the development of students' creative abilities based on a competence-based APPROACH M Quvvatova, R Abdusalomova Наука и инновация 1 (9), 137-139
11. Choriyeva .S. Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarini ekologik jihatdan tarbiyalash asosiy masala sifatida, Tadqiqotlar jahon ilmiy –metodik jurnali. 12-son_1-to'plam_Aprel -23, 39-43 betlar
12. Choriyeva .S. Maktabgacha ta'lim tizimida ta'lim samaradorligini oshirishning ahamiyati. Tadqiqotlar jahon ilmiy –metodik jurnali. 12-son_1-to'plam_Aprel -23. 50-54 betlar
13. Choriyeva.S. Talabalarni ta'limiy qadriyatlar asosida pedagogik faoliyatga tayyorlash tizimini takomillashtirishning tashkiliy-pedagogik shart-sharoitlari. Kasb-hunar ta'limi Профессиональное образование Professional education Ilmiy-uslubiy, amaliy, ma'rifiy jurnal 2023-yil, 3-son.